

STORTINGET

Innst. 332 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:254 S (2025–2026)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siren Julianne Jensen, Marius Langballe Dalin, Ingrid Liland, Margit Bye og Julie E. Stuestøl om å beskytte folk mot gjeldsfeller

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å etablere et komplett gjeldsregister.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjennomføre forbrukerkredittdirektivet, med streng regulering av hvem som har tilgang til opplysningene, og hvordan de kan brukes.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et forbud mot overvåkningsbasert markedsføring og all kredittmarkedsføring i sosiale medier.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om klare krav til og en mer gjennomsiktig kredittvurdering, som må fremvises før eventuell tvangsinndrivelse.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om rente- og kostnadstak på all forbruksgjeld.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot koblingssalg av gjeld og andre finansielle tjenester dersom det ikke kan dokumenteres kostnadsbeparelser for kunden.
7. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om regler som innebærer at kostnader ved inkasso i større grad fordeles mellom fordringshaver og skyldner.

8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot kreditt som forhåndsvalgt betalingsløsning, og om krav til tydelig synliggjøring av potensielle renter og kostnader i god tid før avtaleinngåelse.
9. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å regulere bruken av automatiserte kredittvurderinger, slik at slike systemer ikke alene kan danne grunnlag for innvilgelse av forbrukerkreditt.
10. Stortinget ber regjeringen sikre at alle former for utsatt betaling og delbetaling omfattes av kredittregelverket, inkludert krav til kredittvurdering.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen inviterte til skriftlig høring om representantforslaget og mottok ni uttalelser innen fristen 24. april 2026.

Representantforslaget har vært forelagt Justis- og beredskapsdepartementet til uttalelse. Svarbrevet av 30. april 2026 fra statsråd Astri Aas-Hansen er vedlagt innstillingen.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hashim Abdi, lederen Bente Estil, og Benjamin Jakobsen, fra Fremskrittspartiet, Liv Gustavsen, Silje Hjemdal og

Morgan Langfeldt, fra Høyre, Haagen Poppe og Tone Wilhelmsen Trøen, fra Sosialistisk Venstreparti, Mirell Høyberntsen, fra Miljøpartiet De Grønne, Siren Julianne Jensen, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til Representantforslag 254 S (2025–2026) om tiltak for å beskytte folk mot gjeldsfeller.

Komiteen viser til at forslagsstillerne uttrykker bekymring over utviklingen i gjeldsproblematikk, særlig knyttet til forbruksgjeld, lett tilgjengelig kreditt og markedsføring av kreditt. Forslaget tar sikte på å styrke forbrukervernet og redusere risikoen for at flere havner i gjeldsproblemer.

Komiteen viser videre til justis- og beredskapsministerens svarbrev i saken, hvor det redegjøres for gjeldende regelverk og pågående arbeid på området. Statsråden peker blant annet på at det allerede er gjennomført en rekke tiltak for å styrke forbrukervernet i kredittmarkedet, og at flere av problemstillingene som tas opp i forslaget, er til vurdering.

Komiteen merker seg at flere høringsinstanser gir uttrykk for at gjeldsproblematikk er en betydelig utfordring, og at det er behov for tiltak som kan forebygge at mennesker havner i gjeldsfeller.

Komiteen deler forslagsstillernes bekymring knyttet til utviklingen i gjeldsproblematikk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, støtter intensjonen bak representantforslaget, som er et ønske om å beskytte folk bedre mot gjeldsfeller. Flertallet deler bekymringen for at altfor mange får problemer med å håndtere gjelden sin. Vi vet at gjeldsproblemer kan gi redusert livskvalitet, bidra til psykiske helseutfordringer og gi høyere risiko for selvmord.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen har gjort en rekke grep for å bedre situasjonen for de som sliter med gjeld. Blant annet er gjeldsordningsloven endret, slik at det blir enklere og raskere å oppnå en gjeldsordning, og slik at personer med særlig belastende sosiale forhold kan få en kortere ordning. Den nye inkassoloven, som nylig ble vedtatt i Stortinget, styrker forbrukernes rettigheter på vesentlige punkter. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen jobber med en revidert gjeldsinformasjonslov, som nylig har vært på høring, i tillegg til å forberede gjennomføringen av forbrukerkredittdirektivet i norsk rett. Disse medlemmer viser til svarbrev fra statsråden, der hun understreker at intensjonen i representantforslaget støttes, men at flere av de konkrete forslagene i representantforslaget allerede er del av på-

gående prosesser, samtidig som hun redegjør for at noen av forslagene kan ha uheldige sider.

Forslag 1: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å etablere et komplett gjeldsregister

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderparti-regjeringen i april 2025 sendte på høring et forslag om revidert gjeldsinformasjonslov, der det foreslås å utvide gjeldsregistrene med flere typer gjeld, bl.a. pantegjeld i form av bolig- og bilgjeld, samt utdanningsgjeld fra Lånekassen.

Disse medlemmer viser til svarbrev der det vises til at mange i høringsrunden støttet forslaget, men at flere samtidig uttrykte bekymring for personvernrisiko og understrekte behov for grundig utredning. For boliggjeld, bilgjeld og utdanningslån er utfordringene først og fremst knyttet til den sterke økningen i persondata som vil bli innsamlet og registrert, og mulig misbruk av dataene til kredittmarkedsføring mv. Disse medlemmer støtter statsråden i at denne økte risikoen naturligvis må vurderes opp mot nytteverdien av å ha slik gjeld i gjeldsregistrene.

I svarbrevet vises det også til at det gjennom utredningsarbeidet har kommet frem at bruken av gjeldsopplysninger har endret seg den senere tiden, som innebærer at gjeldsopplysninger tilgjengeliggjøres for kommersielle aktører på en helt annen måte enn det gjeldsinformasjonsloven legger opp til, noe som reiser nye problemstillinger knyttet til risiko for spredning av data og misbruk av opplysninger som må utredes nærmere. Disse medlemmer støtter at departementet nå vurderer disse problemstillingene.

Disse medlemmer støtter forslaget til regjeringen om å utvide formålet med gjeldsregistrene, slik at også forbrukerperspektivet tas inn. Disse medlemmer mener det bør være et mål med et komplett gjeldsregister som også inneholder inkassogjeld. Samtidig er disse medlemmer bekymret for at slike saker vil være svært personsensitive og vil kunne gi informasjon om mislighold, og dermed også ha et sterkere vern enn rene gjeldsopplysninger. Det vil derfor være en forutsetning, ved en eventuell videre utvidelse av gjeldsregisteret at dette ivaretas eksempelvis gjennom at det gis en mindre detaljeringsgrad eller synliggjøring om hva kravene handler om.

Forslag 2: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjennomføre forbrukerkredittdirektivet, med streng regulering av hvem som har tilgang til opplysningene, og hvordan de kan brukes

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter intensjonen i forslaget om å gjennomføre forbrukerkredittdirektivet, og er opptatt av at implementering må prioriteres. Disse medlemmer viser til at Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2023/2225 av 18. oktober 2023 om forbrukerkredittavtaler og om opphevelse av direktiv 2008/48/EF enda ikke er innlemmet i EØS-avtalen, og at Justis- og beredskapsdepartementet nå jobber med et høringsnotat om gjennomføring av direktivet i norsk rett. Disse medlemmer ser derfor ikke behov for et anmodningsvedtak som ber regjeringen om å gjennomføre forbrukerkredittdirektivet.

Forslag 3: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et forbud mot overvåkningsbasert markedsføring og all kredittmarkedsføring i sosiale medier

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter intensjonen i forslagene og viser til pågående prosesser. Disse medlemmer viser til at regjeringen tar på høyeste alvor utfordringer knyttet til kjøp og salg av personopplysninger som grunnlag for adferdsbasert markedsføring og mener at omfattende innsamling og bruk av personopplysninger til kommersielle formål kan utfordre både personvernet og tilliten til digitale tjenester. Særlig gjelder dette når det er snakk om sensitive opplysninger, slik som helsedata, og når barn og unge er målgruppen.

Disse medlemmer viser til at dette har vært tema flere ganger i Stortinget, og at Norge allerede i 2022 tok stilling til forbud mot adferdsbasert markedsføring mot barn og unge. Og gjennom gjennomføring av forordningen om digitale tjenester (Digital Services Act – DSA) i norsk rett vil det både bli et forbud mot adferdsbasert markedsføring basert på profilering av mindreårige og et forbud mot å vise adferdsbasert reklame basert på noens sensitive personopplysninger, for eksempel opplysninger om legning, etnisitet og religion.

Disse medlemmer viser videre til anmodningsvedtak nr. 109, 7. desember 2023, fremmet av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre forbud mot markedsføring av kreditt (usikret lån) og forbrukslån.»

Dette er til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet.

Disse medlemmer viser til svarbrev fra justis- og beredskapsministeren, som skriver at et bredere forbud mot markedsføring av kreditt vil vurderes i forbindelse med nye regler om kredittmarkedsføring som ledd i gjennomføringen av det nye forbrukerkredittdirektivet i norsk rett.

Forslag 4: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om klare krav til og en mer gjennomiktig kredittvurdering, som må fremvises før eventuell tvangsinn drivelse

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Høyre viser til at dagens regelverk allerede stiller strenge krav til at kreditttyter har bevisbyrden for at kreditttyteren har oppfylt sine plikter i forbindelse med kredittvurdering, jf. finansavtaleloven og finansavtaleforskriften. Disse medlemmer viser til at bankene allerede er underlagt strenge krav til kredittvurdering gjennom finansavtaleloven og utlånsforskriften. I dagens finansavtalelov er det allerede en plikt til at kreditttyter skal foreta en forsvarlig kredittvurdering før kreditt ytes. Denne skal bygge på opplysninger om kundens økonomi. Etter endringer i finansavtaleloven i 2020 ble kravene ytterligere styrket, noe som innebar at dersom en kredittvurdering viser at en kunde ikke har betalingsevne, skal kreditt avslås.

Disse medlemmer viser til at selv om kravene til bankene i dag er strenge, fremkommer det fra høringsrunden at disse ikke alltid overholder avslagsplikten. Disse medlemmer er opptatt av at brudd på avslagsplikten skal ha konsekvenser, og at det bør vurderes strengere sanksjonering mot banker som bryter avslagsplikten. Samtidig viser disse medlemmer til at det nye forbrukerkredittdirektivet vil inneholde nye regler om kredittvurdering og krav til dokumentasjon. Disse medlemmer mener at eventuelle nye vurderinger av regler om kredittvurdering bør tas i forbindelse med gjennomføringen av det nye forbrukerkredittdirektivet i norsk rett.

Forslag 5: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om rente- og kostnadstak på all forbruksgjeld

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er enige i at det bør vurderes å innføre et rentetak og kostnadstak, men at dette forutsetter utredning. Disse medlemmer forutsetter at disse spørsmålene vil bli grundig vurdert som ledd i gjennomføringen av det nye forbrukerkredittdirektivet i norsk rett.

Disse medlemmer er også opptatt av at man i den forbindelse også utreder tak på total forbruksgjeld.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med implementering av forbrukerkredittdirektivet vurdere rentetak og kostnadstak på usikret forbruksgjeld.»

Forslag 6: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot koblingssalg av gjeld og andre finansielle tjenester dersom det ikke kan dokumenteres kostnadsbesparelser for kunden

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til svarbrev fra justis- og beredskapsministeren, som fremhever at dagens regelverk allerede stiller krav til at kredittyster har bevisbyrden for at kredittyster har oppfylt sine plikter i forbindelse med kredittvurdering, jf. finansavtaleloven og finansavtaleforskriften. Koblingssalg er allerede forbudt gjennom dagens finansavtalelov. Disse medlemmer viser videre til at Finanstilsynet, på oppdrag fra regjeringen, nylig har hatt på høring et forslag om strengere regulering av produktpakker og koblingssalg.

Disse medlemmer viser til at det nye forbrukerkredittdirektivet som skal implementeres, innebærer at medlemsstatene skal tillate produktpakker, men forby koblingssalg. Direktivet åpner samtidig for at medlemsstatene kan tillate koblingssalg i enkelte tilfeller. Disse medlemmer forutsetter at en eventuell avgrensning av hvilke tilfeller koblingssalg som skal forbys og tillates blir vurdert i forbindelse med gjennomføringen i norsk rett av det nye forbrukerkredittdirektivet.

Forslag 7: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om regler som innebærer at kostnader ved inkasso i større grad fordeles mellom fordringshaver og skyldner

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen i oktober 2025 fremmet forslag om en ny inkassolov, i Prop. 3 L (2025–2026). Disse medlemmer viser til svarbrev fra justis- og beredskapsministeren, der hun viser til at det i proposisjonen er gjort en vurdering av om en bestemt prosentandel av inndrivingskostnader skal betales av fordringshaver. Forslaget ble ikke fulgt opp, blant annet fordi dette ville innebære en betydelig ulempe for næringslivet og andre som bruker inkassoforetak. Det ble i stedet foreslått forskriftshjemler om standardisert erstatning til dekning av inndrivingskostnadene.

Forslag 8: Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot kreditt som forhåndsvalgt betalingsløsning, og om krav til tydelig synliggjøring av potensielle renter og kostnader i god tid før avtaleinngåelse

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er uheldig om forbrukere lures til å inngå en ny kredittavtale eller til å benytte ytterligere kreditt, for eksempel ved at en selger aktivt foreslår at man skal betale med et kredittkort. Disse medlemmer viser til svarbrev fra justis- og beredskapsministeren, der hun redegjør for hvordan dagens regelverk gir god beskyttelse mot å utilsiktet inngå nye kredittavtaler, og støtter statsråden i denne vurderingen. Disse medlemmer viser til svarbrevet, der statsråden skriver at hun vil se nærmere på behovet for regler som kan beskytte forbrukeren mot bruk av kreditt som forhåndsvalgt betalingsløsning. Disse medlemmer støtter dette.

Forslag 10: Stortinget ber regjeringen sikre at alle former for utsatt betaling og delbetaling omfattes av kredittregelverket, inkludert krav til kredittvurdering

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til svarbrev fra justis- og beredskapsministeren og begrunnelsen for at det er lite hensiktsmessig at alle former for betalingsoppgjør skal anses som kredittavtaler. Disse medlemmer støtter statsrådens vurdering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre deler intensjonen til forslagsstillerne om å beskytte forbrukere mot uansvarlig kredittgivning og gjeldsfeller. Disse medlemmer viser til at Solberg-regjeringen innførte gjeldsregisteret i 2019, og mener registeret bør utvides til å omfatte alle gjeldstyper, forutsatt at personvernet ivaretas.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, mener videre at det skal være en streng regulering av markedsføring og innvilgelse av kredittkort, betalingsutsettelse og forbrukslån, og at det bør legges sterkere begrensninger på mulighetene til å tjene på at folk ikke betaler i tide, for å beskytte mennesker mot alvorlige økonomiske problemer. Selv om flertallet deler forslagsstillerens intensjoner bak forslaget, er flere av forslagene for vidtgående og trenger å utredes nærmere. Å innføre generelle rente- og kostnadstak, absolutte re-

klameforbud og forbud mot automatiserte kredittvurderinger kan gi utilsiktede virkninger og bør ikke innføres uten grundige konsekvensanalyser. Flertallet er stiller seg positivt til å vurdere målrettede tiltak som styrker gjeldsregisteret, regulerer «kjøp nå, betal senere»-produkter, øker åpenheten i kredittvurderinger, hindrer forhåndsvalgt kreditt og bidrar til en rimeligere fordeling av inkassokostnader.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener slike tiltak bør utredes nærmere, og forventer at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en konkret sak om en utvidelse av gjeldsregisteret og kredittregelverket.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet i Dokument 8:5 S (2023–2024), jf. Innst. 81 S (2023–2024), fremmet forslag om å innføre forbud mot markedsføring av kreditt (usikret lån) og forbrukslån, og fikk flertall for dette. Det te medlem forventer at regjeringen følger opp dette, særlig i lys av den pågående dyrtiden og de siste gjeldstallene.

Komiteen viser til at gjeldsproblemer utgjør en alvorlig samfunnsutfordring, der enkeltpersoner gradvis kan havne i en gjeldsspiral som forsterker seg over tid og gir store økonomiske og psykiske belastninger. Komiteen viser til at aggressiv markedsføring av forbrukskreditt, enkel tilgang til «kjøp nå, betal senere»-løsninger og manglende oversikt kan medføre at særlig sårbare grupper tar opp gjeld de ikke har betjeningsevne til.

Komiteen viser videre til at gjeldsproblemer kan utvikle seg gjennom inkasso og tvangsinnkreving til varig økonomisk utenforskap, med alvorlige konsekvenser for livssituasjon og deltakelse i samfunnet. Komiteen understreker også at forskning viser en klar sammenheng mellom alvorlige gjeldsproblemer og økt selvmordsrisiko, og mener dette forsterker behovet for forebyggende tiltak og bedre regulering av kredittmarkedet.

Komiteen mener det er behov for en bredere og mer helhetlig regulering av forbruksgjeld, herunder tiltak som begrenser aggressiv markedsføring, styrker forbrukervernet og gjør det vanskeligere å havne i en gjeldsfelle. Samtidig må regelverket i større grad bidra til at personer med gjeldsproblemer får bedre beskyttelse og mer rettferdige vilkår.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å etablere et komplett gjeldsregister.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjennomføre forbrukerkredittdirektivet, med streng regulering av hvem som har tilgang til opplysningene, og hvordan de kan brukes.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et forbud mot overvåkningsbasert markedsføring og all kredittmarkedsføring i sosiale medier.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om rente- og kostnadstak på all forbruksgjeld.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot kreditt som forhåndsvalgt betalingsløsning, og om krav til tydelig synliggjøring av potensielle renter og kostnader i god tid før avtaleinngåelse.»

Disse medlemmer viser til § 38 femte ledd i Stortingets forretningsorden og fremmer derfor ikke forslag nr. 7 i representantforslaget, da et forslag med samme innhold ble votert over 21. april 2026 ved Stortingets behandling av Innst. 192 L (2025–2026) jf. Prop. 3 L (2025–2026).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om klare krav til og en mer gjennomslutlig kredittvurdering, som må fremvises før eventuell tvangsinnndrivelse.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot koblingssalg av gjeld og andre finansielle tjenester dersom det ikke kan dokumenteres kostnadsbesparelser for kunden.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle former for utsatt betaling og delbetaling omfattes av kredittregelverket, inkludert krav til kredittvurdering.»

Disse medlemmer viser til Jussbuss sitt høringsinnspill, hvor det legges frem at forbrukslån i praksis ofte innvilges etter mangelfulle eller helautomatiserte kredittvurderinger, og at dagens regelverk i for liten grad motvirker uforsvarlig utlånspraksis. Jussbuss peker særlig på at svake sanksjoner gjør det mulig for enkelte aktører å ta høy risiko, noe som bidrar til at sårbare forbrukere havner i gjeldsfeller. Disse medlemmer ønsker på denne bakgrunn å presisere ordlyden i forslag 9 i representantforslaget for å sikre reell effekt. I tråd med Jussbuss sitt innspill bør det vurderes mer konkrete virkemidler som styrker etterlevelsen av kredittvurderingsplikten og endrer aktørenes insentiver, herunder tiltak

knyttet til sanksjoner, betenkningstid og omfanget av kredittopptak.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i finansavtaleloven og annet relevant regelverk for å sikre at forbrukslån og kreditt ikke innvilges uten forsvarlige kredittvurderinger, og at regelverket i praksis etterleves. Regjeringen bes særlig vurdere tiltak som styrker sanksjonene ved brudd på avslagsplikten, samt andre virkemidler som kan motvirke uforsvarlig kredittgivning, for eksempel krav til betenkningstid og begrensninger i gjentatte kredittopptak.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at gjeldsproblemer kan få alvorlige konsekvenser for enkeltpersoner og familier, og at forebygging derfor må stå sentralt i politikken på området. Dette medlem viser til at folk med alvorlige gjeldsproblemer har to og en halv gang så stor sannsynlighet for å ta livet sitt enn andre (Rojas 2021).

Dette medlem viser til Kristelig Folkepartis merknader og forslag i Innst. 192 L (2025–2026), hvor behovet for et mer sosialt ansvarlig regelverk, med sterkere vekt på forebygging, rettsikkerhet og redusert kostnadsbelastning for skyldnere ble tydelig understreket. Dette medlem mener flere av forslagene i denne saken følger opp disse hensynene.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med implementering av forbrukerkredittdirektivet vurdere rentetak og kostnadstak på usikret forbruksgjeld.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å etablere et komplett gjeldsregister.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjennomføre forbrukerkredittdirektivet, med streng regulering av hvem som har tilgang til opplysningene, og hvordan de kan brukes.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et forbud mot overvåkningsbasert markedsføring og all kredittmarkedsføring i sosiale medier.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om rente- og kostnadstak på all forbruksgjeld.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot kreditt som forhåndsvalgt betalingsløsning, og om krav til tydelig synliggjøring av potensielle renter og kostnader i god tid før avtaleinngåelse.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om klare krav til og en mer gjennomslukt kredittvurdering, som må fremvises før eventuell tvangsinn drivelse.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot koblingssalg av gjeld og andre finansielle tjenester dersom det ikke kan dokumenteres kostnadsbesparelser for kunden.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen sikre at alle former for utsatt betaling og delbetaling omfattes av kredittregelverket, inkludert krav til kredittvurdering.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i finansavtaleloven og annet relevant regelverk for å sikre at forbrukslån og kreditt ikke innvilges uten forsvarlige kredittvurderinger, og at regelverket i praksis etterleves. Regjeringen bes særlig vurdere tiltak som styrker sanksjonene ved brudd på avslagsplikten, samt andre virkemidler som kan motvirke uforsvarlig kredittgivning, for eksempel krav til betenkningstid og begrensninger i gjentatte kredittopptak.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:254 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siren Julianne Jensen, Marius Langballe Dalin, Ingrid Liland, Margit Bye og Julie E. Stuestøl om å beskytte folk mot gjeldsfeller – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 21. mai 2026

Bente Estil

leder

Hashim Abdi

ordfører

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Familie- og kulturkomiteen

Deres ref.

Vår ref.
26/2163 - HEA

Dato
30.04.2026

Dokument 8:254 S (2025-2026) Representantforslag om å beskytte folk mot gjeldsfeller

Jeg viser til Familie- og kulturkomiteens brev 9. april 2026 til Barne- og familieminister Lene Vågslid vedrørende behandling av Dokument 8:254 S (2025-2026) om å beskytte folk mot gjeldsfeller. Henvendelsen besvares av meg siden det er Justis- og beredskapsdepartementet som har ansvaret for bl.a. finansavtaleloven og inkassoloven.

Arbeiderparti-regjeringen deler bekymringen for at mange får problemer med å håndtere gjelden sin. Vi vet at gjeldsproblemer kan gi redusert livskvalitet og bidra til psykiske helseutfordringer og også høyere risiko for selvmord. Derfor har regjeringen endret gjeldsordningsloven for å gjøre det enklere og raskere å oppnå en gjeldsordning, og Stortinget vedtok nylig ny inkassolov, som vil styrke forbrukernes rettigheter på vesentlige punkter. I det videre jobber vi med å revidere gjeldsinformasjonsloven og med å forbedre gjennomføringen av forbrukerkredittdirektivet i norsk rett.

Jeg støtter intensjonen bak representantforslaget: Vi må beskytte folk bedre mot gjeldsfeller. Imidlertid mener jeg at flere av de konkrete forslagene i representantforslaget allerede er del av pågående prosesser, mens andre også kan ha uheldige sider.

Nedenfor følger mine utdypende uttalelser til forslag 2 til 10, mens uttalelse til forslag nr. 1 er innhentet fra barne- og familieministeren.

- 1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å etablere et komplett gjeldsregister.*

Barne- og familiedepartementet sendte 3. april 2025 ut et høringsnotat som inneholdt forslag om å utvide gjeldsregistrene med flere typer gjeld, bl.a. pantegjeld i form av bolig- og bilgjeld, samt utdanningsgjeld fra Lånekassen. De fleste høringsinstansene var positive til en slik utvidelse, men mange pekte likevel på at dette ville medføre økt personvernrisiko og anbefalte at forslaget ble grundig utredet og vurdert.

Som påpekt av flere høringsinstanser reiser en utvidelse av gjeldsregistrene med flere former for gjeld vanskelige personvernspørsmål. For boliggjeld, bilgjeld og utdanningslån er utfordringene først og fremst knyttet til den sterke økningen i persondata som vil bli innsamlet og registrert, samt mulig misbruk av dataene til kredittmarkedsføring mv. Den økte risikoen må vurderes opp mot nytteverdien av å ha slik gjeld i gjeldsregistrene.

Utvidelse med inkassogjeld reiser særlige personvernspørsmål ved at dette samtidig vil gi informasjon om mislighold, noe som gjør at opplysningene bør ha et sterkere vern enn rene gjeldsopplysninger. Det kan skape store problemer for den registrerte dersom slik informasjon kommer til uvedkommende eller blir misbrukt. Registrering av inkassogjeld ble derfor ikke foreslått i høringsnotatet fra departementet. Departementet vil i det videre arbeidet med et lovforslag vurdere alle høringsinnspill nøye.

Det har gjennom utredningsarbeidet kommet fram at bruken av gjeldsopplysninger har endret seg betydelig den seneste tiden. Flere aktører på finansmarkedet, heriblant låneagenter, har i samarbeid med gjeldsregistrene etablert en praksis hvor de får utlevert gjeldsopplysninger etter å ha innhentet samtykke fra forbrukerne. Denne praksisen benyttes i et mye større omfang enn det som tidligere har vært kjent, og medfører at gjeldsopplysninger tilgjengeliggjøres for kommersielle aktører på en helt annen måte enn det gjeldsinformasjonsloven legger opp til. Dette reiser nye problemstillinger knyttet til risiko for spredning og misbruk av opplysninger som må utredes nærmere.

Departementet arbeider nå med å vurdere disse problemstillingene.

- 2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjennomføre forbrukerkredittdirektivet, med streng regulering av hvem som har tilgang til opplysningene, og hvordan de kan brukes.*

Europaparlamentets og Rådets direktiv (EU) 2023/2225 av 18. oktober 2023 om forbrukerkredittavtaler og om opphevelse av direktiv 2008/48/EF er ennå ikke innlemmet i EØS-avtalen. Justis- og beredskapsdepartementet arbeider imidlertid med et høringsnotat om gjennomføring av direktivet i norsk rett. Jeg vil legge fram forslag for Stortinget om gjennomføring av direktivet i norsk rett etter at høringen er gjennomført.

- 3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et forbud mot overvåkningsbasert markedsføring og all kredittmarkedsføring i sosiale medier.*

Jeg vil vurdere spørsmål om et bredere forbud mot markedsføring av kreditt i forbindelse med nye regler om kredittmarkedsføring som ledd i gjennomføringen av det nye forbrukerkredittdirektivet i norsk rett.

4. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om klare krav til og en mer gjennomiktig kredittvurdering, som må fremvises før eventuell tvangsinn drivelse.*

Kredittyteren har allerede etter gjeldende regelverk bevisbyrden for at kredittyteren har oppfylt sine plikter i forbindelse med kredittvurdering, jf. regler om kredittvurdering i finansavtaleloven §§ 5-2 til 5-4 og regler om bevisbyrde i finansavtaleloven § 3-5 annet ledd. Ytterligere krav i forbindelse med kredittvurdering, herunder krav til dokumentasjon, følger av finansavtales forskriften § 5-1. Det vil bli foretatt en ny vurdering av gjeldende regler om kredittvurdering i forbindelse med gjennomføringen i norsk rett av det nye forbrukerkredittdirektivet artikkel 18.

5. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om rente- og kostnadstak på all forbruksgjeld.*

Disse spørsmålene vil bli vurdert som ledd i gjennomføringen av det nye forbrukerkredittdirektivet i norsk rett, jf. direktivets artikkel 31.

6. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot koblingssalg av gjeld og andre finansielle tjenester dersom det ikke kan dokumenteres kostnadsbesparelser for kunden.*

Det nye forbrukerkredittdirektivet artikkel 14 nr. 1 innebærer at medlemsstatene skal tillate produktpakker, men forby koblingssalg. Direktivet åpner for at medlemsstatene kan tillate koblingssalg i enkelte tilfeller. Hvorvidt det kan være aktuelt å benytte denne adgangen i norsk rett, vil bli vurdert i forbindelse med gjennomføringen av direktivet.

7. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om regler som innebærer at kostnader ved inkasso i større grad fordeles mellom fordringshaver og skyldner.*

Jeg ser ikke grunn til at det skal fremmes forslag om regler som innebærer at inkassokostnader i større grad skal fordeles mellom fordringshaverne og skyldnerne. Regjeringen fremmet i oktober 2025 forslag om en ny inkassolov, i Prop. 3 L (2025–2026). I proposisjonens punkt 13.3.4 har departementet vurdert et forslag fra Konkurransetilsynet og Jussbuss om at fordringshaverne skal betale en bestemt prosentandel av inndrivingskostnadene. Forslaget er ikke fulgt opp fordi det ville innebære en betydelig ulempe for næringslivet og andre fordringshavere som bruker inkassoforetak, fordi en lovpålagt plikt for fordringshaverne til å betale deler av inndrivingskostnadene kan framstå som en urimelig byrde, og fordi det vil være vanskelig og kostnadskrevenende å følge opp slike regler i praksis.

I lovforslaget § 19 er det foreslått forskriftshjemler om standardisert erstatning til dekning av inndrivingskostnadene. De standardiserte erstatningsbeløpene skal som hovedregel fastsettes med sikte på at de skal dekke rimelige inndrivingskostnader for et flertall av sakene som beløpet gjelder. Det kan være grunn til å minne om at bakgrunnen for en inkassosak er at skyldneren ikke har gjort opp for seg. Det er viktig å ivareta vanskeligstilte skyldnere, men kostnadsreglene må tilpasses det forholdet at

inkassoloven gjelder for mange ulike saker, også for saker der fordringshaveren er helt avhengig av å få inndrevet kravet og skyldneren har god betalingsevne.

Forslaget til en ny inkassolov er for tiden til behandling i Stortinget, jf. Innst. 192 L (2025-2026) og votering over forslaget 21. april 2026, hvor lovforslaget i proposisjonen ble vedtatt. Forslag 11 fra Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti i komiteinnstillingen er nærmest likelydende som dette forslaget i representantforslaget. I voteringen fikk forslaget støtte fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt, men det ble ikke vedtatt.

8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot kreditt som forhåndsvalgt betalingsløsning, og om krav til tydelig synliggjøring av potensielle renter og kostnader i god tid før avtaleinngåelse.

Jeg mener det er uheldig om forbrukere på en passiv måte ledes til å inngå en ny kredittavtale eller til å benytte ytterligere kreditt under en eksisterende kredittavtale ved betaling for varer og tjenester, for eksempel ved at selgeren aktivt foreslår at forbrukeren skal betale med et kredittkort.

Gjeldende regelverk inneholder allerede flere terskler som forbrukeren må passere for å inngå en ny kredittavtale. Jeg viser til at alle kredittavtaler skal være signert av forbrukeren for å være bindende, med mindre forbrukeren selv ikke ønsker å påberope seg manglende avtalebinding, jf. finansavtaleloven § 3-9. Jeg mener derfor at forbrukeren er godt beskyttet mot å utilsiktet inngå nye kredittavtaler. Etter mitt syn har gjeldende regelverk forbrukervennlige regler når det gjelder synliggjøring av renter og kostnader i god tid før kredittavtale inngås.

Enkelte former for betalingsoppgjør vil innebære en viss form for kreditt til forbrukeren uten at en kredittavtale er tilsiktet i forbindelse med betalingsoppgjøret, for eksempel der en vare sendes i posten med vedlagt faktura. Et alternativ til denne formen for kreditt som ledd i betalingsoppgjøret ved sendekjøp er forhåndsbetaling. Jeg mener det er en dårlig løsning å stille krav om forhåndsbetaling fra forbrukeren da dette vil kunne stille forbrukeren i en dårligere posisjon vis a vis selgeren. – Forbrukeren kan for eksempel da ikke holde tilbake hele eller deler av kjøpesummen dersom den tilsendte varen viser seg å ha en mangel.

Bruk av allerede inngåtte kredittavtaler, slik som kredittkort og kontokredittordninger, til å betale for varer og tjenester står i en særstilling. Etter min vurdering er det ikke adgang etter forbrukerkredittdirektivet til å stille krav om ytterligere opplysninger om renter og kostnader hver gang en slik betalingsløsning brukes. Selgeren av varer og tjenester vil ikke ha grunnlag for å vite om et betalingskort for eksempel innebærer bruk av innskudd eller kontokreditt.

Jeg vil imidlertid se nærmere på behovet for regler som kan beskytte forbrukeren mot bruk av kreditt som forhåndsvalgt betalingsløsning.

9. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å regulere bruken av automatiserte kredittvurderinger, slik at slike systemer ikke alene kan danne grunnlag for innvilgelse av forbrukerkreditt.*

Jeg har vanskelig for å se at dette skal være en god løsning, hvis intensjonen er å forhindre at forbrukere tar opp for mye gjeld. Automatiserte løsninger er regelstyrte, mens menneskelig medvirkning vil fordyre kredittsøknadsprosessen og innebære større bruk av skjønn. Mange søknader skal opplagt avslås, og jeg ser ikke grunn til å fordyre søknadsprosessen med et krav om menneskelig bistand i prosessen.

10. *Stortinget ber regjeringen sikre at alle former for utsatt betaling og delbetaling omfattes av kredittregelverket, inkludert krav til kredittvurdering.*

Utsatt betaling og delbetalinger kan være praktisk i mange sammenhenger, og etter min mening vil det være lite hensiktsmessig om alle slike former for betalingsoppgjør uten videre skal anses som kredittavtaler. Som nevnt følger det av finansavtaleloven at kredittavtaler i utgangspunktet må være signert av forbrukeren for å være bindende. Videre har kredittytteren en plikt til å gjøre en grundig kredittvurdering etter reglene i finansavtaleloven § 5-2 før det inngås en kredittavtale, og det foreligger også en avslagsplikt etter § 5-4. Disse reglene passer dårlig hvis de skal få anvendelse i alle tilfeller av utsatt betaling eller delbetaling.

Et praktisk eksempel på kreditt som ikke er omfattet av regelverket i dag, er valg av tilsendt faktura som betalingsløsning i stedet for forhåndsbetaling. Dette innebærer selvsagt en viss form for kreditt. For å illustrere hva en regel om at alle former for utsatt betaling og delbetalinger skal være omfattet av kredittregelverket, ville innebære, kan det vises til et eksempel der en forbruker har fått en vannlekkasje og så raskt som mulig må få tilkalt en rørlegger. I de fleste tilfeller vil rørleggeren i dag utføre arbeidet før forbrukeren betaler; det vil si at det ytes en form for kreditt. Forslaget ville imidlertid innebære at rørleggeren da først måtte gjennomføre en kredittvurdering av kunden og deretter inngå en kredittavtale før arbeidet kunne utføres, forutsatt at kunden tilfredsstilte kredittvurderingen. Dette vil ofte være en lite praktisk og hensiktsmessig måte å inngå avtale på både for tjenesteyterne og kundene. Alternativet vil da være at det kreves forhåndsbetaling. Som nevnt vil et krav om forhåndsbetaling bety at forbrukeren mister muligheten til å holde tilbake hele eller deler av betalingen om rørleggeren ikke fullfører jobben på en tilfredsstillende måte. En regel som innebærer at det i større grad vil bli krevd forhåndsbetaling fra forbrukere før varer eller tjenester ytes, vil gå på bekostning av viktig forbrukervern.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur